

1. Waarom wij kiezen voor een pestprotocol

Onze visie

Basisschool 't Maxend is een basisschool waar waarden en normen op een eigentijdse wijze aan de orde komen. Op onze school moeten leerlingen zich thuis voelen. Ze moeten zich veilig voelen en ze moeten de ruimte vinden om met elkaar en de leerkrachten te praten over de sfeer, het welzijn van de individu in een groep. De leerlingen dragen een verantwoording conform de regels en afspraken die op school vastgesteld zijn.

De school vindt de volgende 3 pijlers belangrijk die voor alle leerlingen gelden:

Relatie

Competentie

Autonomie

Onze school wil een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de kinderen. Wij willen hen een goede basis meegeven om in de maatschappij van morgen een zinvolle plaats in te nemen. Dat doen we vanuit de overtuiging dat elk mens, ieder met zijn mogelijkheden en talenten, een positieve bijdrage kan leveren aan een maatschappij waar gestreefd wordt naar geluk voor iedereen: voor jong en oud, voor alle rassen en standen en voor kwetsbare en weerbare mensen.

Binnen en buiten de school doen zich veel situaties voor waarin kinderen zich heel kwetsbaar opstellen, bijvoorbeeld binnen de leerlinggroep of bij het spelen op het plein. Situaties, die gemakkelijk kunnen leiden tot gevoelens van ontevredenheid, jaloezie en je achtergesteld of zelfs genegeerd voelen. Dergelijke situaties leiden gemakkelijk tot pestgedrag.

Pestgedrag in en buiten onze school belemmert niet alleen de voortgang van het onderwijsleerproces, doordat veel tijd aan de oplossing van dergelijk gedrag moet worden besteed, maar doet ook absoluut inbreuk op onze visie, dat wij in onze school een veilige en kindvriendelijke onderwijsleeromgeving willen nastreven.

Met behulp van dit pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken nadat een peestsituatie is gesignaleerd, maar ook pestgedrag voorkomen, door dit gedrag met al zijn aspecten, gevolgen en de erbij horende rollen van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken.

Om te werken aan een goede sociale ontwikkeling bij onze leerlingen hebben wij gekozen voor het gebruik maken van de methode: "Kinderen en hun sociale talenten", werken wij met de symbolen van Fides (weerbaarheidstraining) en met de door ons opgestelde kapstokregels:

Zo zijn wij ervan verzekerd dat er voldoende aandacht is voor deze ontwikkeling binnen het reguliere lesprogramma. Om zicht te kunnen houden meten wij twee keer per jaar deze ontwikkeling met de toets Scol, die in het leerlingvolgsysteem is opgenomen. Met dit protocol zorgen wij voor een duidelijk plan van aanpak, voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd. Overzichten van regels en afspraken ten aanzien van de omgang met elkaar zijn opgenomen. Deze regels worden met de kinderen besproken, zo nodig zichtbaar opgehangen.

Bij de aanpak van gesignaleerd pestgedrag worden ook de ouders intensief betrokken, omdat pestgedrag zich niet alleen beperkt tot de school en omdat oorzaken van pestgedrag zeker niet alleen binnen de school, maar vaak ook buiten de school liggen.

Dit pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- De leerkrachten kunnen het pestgedrag signaleren en onderkennen.
- Het pestprotocol vormt een plan van aanpak ten aanzien van:
 - Het voorkomen van pestgedrag
 - Het tijdig signaleren van pestgedrag
 - Het aanpakken van pestgedrag
 - De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren

Met dit pestprotocol hopen wij, als leerkrachten van onze school, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

2.1 Pesten en plagen, waar zit het verschil?

Het is moeilijk om een goede definitie te geven voor pesten en plagen, daarom zetten we de kenmerken en de gevolgen bij elkaar.

Een duidelijk overzicht van de kenmerken van plagen en pesten en de gevolgen van dit gedrag, vormt een basis voor het signaleren van pestgedrag.

▪ PLAGEN

- Is onschuldig en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.
- Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk. Is meestal te verdragen.
- Speelt zich af tussen 'gelijken' ('Twee honden vechten om hetzelfde been').
- Is soms leuk, maar kan ook kwetsend of agressief zijn.
- Meestal één tegen één.
- Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.

▪ GEVOLGEN

- 'Schaafwond' of korte draaglijke pijn (hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen').
- De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.
 - Men blijft opgenomen in de groep.
- De groep lijdt er niet echt onder.

▪ PESTEN

- Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
- Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).
- Ongelijke strijd. De onmachtsgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester.
 - De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
 - Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
- Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).

▪ GEVOLGEN

- Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.
 - Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.
 - Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'Bij de groep te horen' wordt niet voldaan.
 - De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig, en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

2.2 Kenmerken van de pester

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'Pester' kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijk situatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie en het gebruik van stoere taal.
- Imiteert graag agressief gedrag.
- Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te overroepen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.

- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen, en eisen of door anderen opgelegde regels.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.).
- Lijdt vaak aan een negatieve faalangst.
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

2.3 Kenmerken van de gepeste

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'Gepeste' kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken, en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die gepest worden, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gediensstig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.
- Durft niet op te komen voor zichzelf.
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen de groep gelden.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: Begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pestkoppen na te bootsen, maar faalt daarin.

2.4 Signalen, die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt, en is meteen na de bel weer weg. Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestresst, en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Signalen bij de pester:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers, die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies van de pester.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het kind verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pester is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Pagina-einde 3. Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?

Ter voorkoming van pestgedrag zijn in onze school de volgende maatregelen genomen en wordt in onze school de volgende werkwijze gehanteerd.

Voorwaarden

- Pesten komt overal voor en het is belangrijk om preventief te werken. Daarom zullen we met behulp van onze methoden (kinderen en hun sociale talenten, fides en kapstokregels) spreken over regels, afspraken, waarden en normen die wij hanteren.
- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/verzorgers.
- De school probeert pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de leerlingen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld. (zie aanpak preventieve aanpak)
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen (zie uitwerking hoofdstuk 4).
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak (zie uitwerking hoofdstuk 5).
- Het pestprotocol wordt door het hele team, oudervertegenwoordigers en alle ouders onderschreven.

3.1 Preventieve aanpak

A. In kringgesprekken en in de lessen 'Kinderen en hun sociale talenten', wordt gericht aandacht besteed aan regels en afspraken binnen de groep, op school en in de maatschappij (thuis, bij de vereniging of als je bij vriendjes gaat spelen).

In elke groep worden in het begin van een schooljaar de groepsregels doorgesproken en een herhaling volgt (indien nodig) na elke vakantieperiode. We vinden het van belang dat leerlingen betrokken zijn bij het naleven van regels. De groepsregels zijn vastgelegd in het schoolreglement.

Deze regels worden in de groepsmap vastgelegd zodat invallers op de hoogte zijn van de afspraken. De schoolregels zijn vastgelegd en hiervoor verwijzen we naar het schoolreglement.

B. Respect

Het bevorderen van wederzijds respect en waardering van de leerlingen onderling, met als uitgangspunt...

Alle mensen verschillen onderling, qua uiterlijk, qua persoonlijke eigenschappen, vaardigheden en capaciteiten. Ieder mens heeft het recht om, ongeacht zijn uiterlijk, persoonlijke eigenschappen, vaardigheden en capaciteiten, 'zichzelf' te kunnen zijn, en als zodanig te worden gerespecteerd door zijn medemensen.

C. Schoolregels

Op school gelden regels die voor iedereen van belang zijn, dit is beschreven in het schoolreglement. Daarnaast heeft iedere groep zijn groepsregels, regels die voortkomen uit de methode "Kinderen en hun sociale talenten", Fides methode en Kapstokregels.

De leerkrachten en de leerlingen hebben regels opgesteld m.b.t.

- internetgebruik

- gebruik maken van toiletten en gemeenschappelijke ruimtes

- spelen op de speelplaats

- de speeltijd van een kwartier voor schooltijd

Leerlingen krijgen hun inbreng door mee te denken over de aanpak en welke regels van belang zijn.

Ouders en andere betrokkenen zijn op de hoogte van de regels, middels schoolgids en/of informatiebrieven.

Verder zijn er in iedere groep specifieke groepsregels.

D. gedragsregels

Er is gedurende tien minuten voor de aanvang van de lessen, en gedurende de pauzes toezicht op het schoolplein, waarbij duidelijke gedragsregels en afspraken worden gehanteerd (zie bijlage 4: afspraken bij het surveilleren).

E. observatie sociale verhoudingen

Indien nodig kan er een sociogram afgenomen worden. De gegevens worden geanalyseerd en indien nodig met de IB-er besproken.

4. Hoe wordt er gehandeld in situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?

In situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd wordt het volgende stappenplan gehanteerd:

	Wat	Tijdspad	verantwoordelijk
1.	Waarschuwingfase De leerling die pest, wordt gewaarschuwd en samen met de leerling die gepest wordt, wordt de gesignaleerde peestsituatie besproken.	dezelfde dag gesprek	de leerkracht van de groep
2.	Handelingsfase 1. De peestsituatie wordt in kringgesprekken binnen de betreffende leerlinggroep(en) besproken. Met de gepeste, pester en de volgers worden afspraken gemaakt. Afspraken om herhaling te voorkomen en om de leerlingen handvatten te geven hoe te handelen als de situatie zich herhaalt. Bij handvatten wordt bedoeld: - passende reacties - aanspreken - nakomen van afspraken	Meteen na elk incident wordt er actie genomen - gesprek - afspraken maken Dezelfde week controleren door bij de leerlingen na te vragen en tevens bij de surveillances na te vragen	de leerkracht van de groep voert het gesprek, maakt de afspraken, maakt een notitie en controleert de afspraken
	2. Er volgt, indien nodig, een gesprek met de gepeste, de pester, en de volgers, buiten de leerling-groep. Met de gepeste, pester en de volgers worden afspraken gemaakt. Afspraken om herhaling te voorkomen en om de leerlingen handvatten te geven hoe te handelen als het pestgedrag zich wel herhaalt.	Dezelfde dag wordt er een gesprek gepland, met alle betrokkenen Blijkt na een week dat de situatie niet veranderd is dan door naar stap 3	de leerkracht van de groep waar de leerling in zit die gepest wordt met de leerkrachten van de pesters
	3. Mocht de situatie zich herhalen dan wordt de peestsituatie binnen het team besproken. Hierin maken we afspraken omtrent de aanpak. De	Direct binnen team	de leerkracht

	leerkrachten geven tips, suggesties om het probleem aan te pakken.		
	4. De leerkracht maakt een keuze uit de tips en suggesties in overleg met de IB-er over een aanpak.	Binnen een week na de bespreking wordt een keuze gemaakt voor vervolgstappen. Na het maken van een keuze start de leerkracht de volgende week met een gerichte aanpak. In de aanpak zitten duidelijke stappen en controle momenten opgenomen	De leerkracht stelt een plan op en overlegt dit met de IB-er
	5. Indien er weer pestgedrag bij dezelfde leerling (en) wordt geconstateerd, worden de bovengenoemde stappen weer doorlopen en dezelfde maatregelen genomen. Mocht dat geen of onvoldoende resultaat opleveren dan gaan we door met stap 6.	elke week wordt er aan de gepeste en pester nagevraagd hoe het verloopt en positief gedrag positief beloont	De betrokken leerkrachten
	6. De ouders van de gepeste en de ouders van de pester worden in een gesprek op de hoogte gesteld van de peestsituatie. In eerste instantie zijn dit 2 verschillende gesprekken. Indien wenselijk kan het in een later stadium samen.	De leerkracht nodigt de ouders zo snel als mogelijk uit. Situatie wordt doorgesproken en er worden afspraken over een aanpak afgesproken.	Leerkracht stuurt het proces en nodigt de ouders voor gesprek uit. Tevens licht de leerkracht de IB-er, directeur en het schoolteam in.
	7. Er wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen een plan van aanpak opgesteld, en er worden afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerlingen gemaakt. Dit plan van aanpak wordt schriftelijk vastgelegd en in de interne rapportage van de leerling (pester en gepeste)opgeborgen.	Leerkracht maakt plan van aanpak en neemt dit door met de pester en gepeste. Plan wordt aan de IB-er gegeven.	Leerkracht
	8. In die situaties, waarin de remediëring van het pestgedrag problemen geeft, wordt de assistentie van een of meer hulpverlenende instanties (te bepalen in overleg met de ouders en gerelateerd aan de aspecten van het pestgedrag) ingeschakeld.	In overleg met IB-er, leerkracht ouders en directeur worden andere instanties uitgenodigd voor gesprek. Dit gebeurt in zo'n kort mogelijk tijdsaspect. In sommige gevallen kan het advies zijn dat ouders met hun eigen kind naar een hulpverlener gaan.	Leerkracht, ouders, IB-er en directeur.

De leerkracht met ondersteuning van de IB-er zijn de personeelsleden die het hele proces volgen, uitvoeren en elkaar ondersteunen. De directeur wordt op de hoogte gehouden door één van de beide personen.

Deze tijdsinvestering moet het pestgedrag terugdringen, zo niet volledig laten verdwijnen.

Pagina-einde 5. Hulpmiddelen en informatiebronnen

Achtergrondinformatie voor leerkrachten:

- *Pesten, gedaan ermee...*, Gie Deboutte
- *Pesten; wat is het, wat doe je eraan?*, Gie Deboutte
- *Eerste hulp bij gedragsproblemen*, Luc Koning
- *Energize!, groepsactiviteiten voor groot en klein*, Stichting Lion's Quest

6. Bijlagen

1. Ik heb de pest aan pesten
 2. Analyseformulier 'pestgedrag'
 3. Werkwijze
 4. Surveillanceregels
- Pagina-einde **Bijlage 1: Ik heb de pest aan pesten**
PESTEN MAG NIET !!!

Pesten is andere kinderen lastig vallen, door te slaan, te schoppen of te schelden. Maar anderen uitlachen, bespotten en zelfs andere kinderen niet laten meespelen, is ook pesten. Het materiaal van andere kinderen met opzet beschadigen of dingen afpakken, is ook pesten. Op onze school doen wij dit niet.

WORD JE ZELF GEPEST?

Vecht nooit terug, en scheld nooit terug. Probeer zelf een oplossing te vinden voor het probleem door er met anderen over te praten. Helpt dat niet, ga dan zo snel mogelijk naar je juffrouw of meester, en vertel eerlijk wat er is gebeurd.

ZIE JE PESTEN?

Doe vooral niet mee. "Meepesten" is even erg als zelf pesten. Laat duidelijk zien, dat je het er niet mee eens bent dat er wordt gepest. Laat de gepeste leerling niet alleen, maar laat hem met jou meespelen. Als de pestkop niet stopt met pesten, ga dan naar je juffrouw of meester.

BEN JE ZELF DE PESTER ?

Dan ben je fout! STOP onmiddellijk met pesten en maak het weer goed met degene die je hebt gepest. Geen mooie praatjes, maar het ECHT goed menen, zodat het pesten stopt.

SAMEN MET ALLE MEESTERS, JUFFROUWEN EN LEERLINGEN, DOEN WIJ ER ALLES AAN OM VAN ONZE SCHOOL EEN PESTVRIJE SCHOOL TE MAKEN EN ONZE SCHOOL PESTVRIJ TE HOUDEN.

(Uit: *Pesten, gedaan ermee*, Gie Deboutte)

Pagina-einde **Bijlage 2: Analyseformulier 'pestgedrag'**

LEERLINGGROEP:	DATUM:
NAAM LEERLING (de pester):	
NAAM/NAMEN OVERIGE BETROKKE(N): (gepeste, meeloper(s))	
KORTE BESCHRIJVING VAN DE PESTSITUATIE:	
ONDERNOMEN STAPPEN (gesprek pester + gepeste, etc.):	
GEMAAKTE AFSPRAKEN:	

Bijlage 3 Werkwijze

1. Team werkt volgens het pestprotocol.
2. MR geeft goedkeuring aan pestprotocol,
3. Leerlingen bespreken met de leerkracht de regels (groep en school (de eerste 4 weken van een schooljaar en indien nodig na elke vakantie)
4. Ouders worden op de hoogte gebracht:
 - a. Schriftelijk (schoolgids en website)
 - b. Protocol ligt ter inzage op school
 - c. Na bericht is het mogelijk om een protocol mee te geven
5. Jaarlijks wordt het
 - * pestprotocol
 - * schoolregelsgeëvalueerd met het team.
6. De rol van het team:
 - blijven controleren (aan- en afspreken)
 - consequent handelen (afpraak is afspraak)
 - op tijd aanwezig bij het surveilleren